

Een 18^e eeuwse conflict tussen de pastoor en de dismeesters in Zandvoorde.

door **Brend VANTHOURNHOUT**

Een getuigenverslag geschreven door Pieter Mestdagh, gedateerd op 27 januari 1751 en te vinden in het Brugse Rijksarchief, vertelt meer over een confrontatie tussen de pastoor en de dismeesters in de kleine parochie van Zandvoorde en speelt zich af tijdens de zondagviering. Op zich is dit geen uniek gegeven: discussies tussen de geestelijke overheid en de armendissen kwamen vaak voor tot laat in de 18^e eeuw. Dit had vooral te maken met het feit dat de clerus de armenzorg als drukmiddel wilde gebruiken om de minder begoeden uit de parochie ook tot kerkbezoek te dwingen (1).

Wat het document interessant maakt is dat het geschreven is vanuit het oogpunt van een van de dismeesters en niet, zoals erg vaak, vanuit geestelijke hoek. Hoofdfiguren in de discussie waren de dismeesters Pieter Mestdagh - de auteur - en Pieter Packet en daarnaast Adrianus Van Adorp. Deze laatste was op het moment van de feiten aangesteld als deservitor, waarnemend pastoor in de parochie Zandvoorde. Van Adorp, geboren omstreeks 1723 in Overboelare, een deelgemeente van Geraardsbergen, werd tot subdiaken gewijd op 8 juni 1748 en in 1749 trad hij in leper toe tot het priesterambt. Tussen 1751 tot 1768 bleef Van Adorp actief als deservitor in Zandvoorde. In deze functie werd hij aangesteld door de prelaat van de abdij van Oudenburg (2). Pieter Mestdagh, zoon van Jan en Joanna d'Hertoghe, was gehuwd met Anna Maria Bulcke en overleed op 26 maart 1761.

Mestdagh behoorde als dismeester tot de notabelen van het dorp en onderstreepte dit door zijn huwelijk met de dochter van de hoofdman van de parochie, Adriaan Bulcke. Mestdagh liet bij zijn overlijden drie kinderen na: Joanna, Joannes en Angela (3). De tweede vernoemde dismeester in het verslag is Pieter Packet, de zoon van Pieter en Martha Michiels. Hij overleed op 2 maart 1780 en was in zijn tweede huwelijk verbonden met Godelieve Rosselion (4). Dismeester Pieter Mestdagh getuigt in het document, tien jaar voor zijn dood, dat *zekeren d'heer Adrianus Van Nadorp (sic) alhier belleedende de platse als pastor ende den selven in commende in de kercke heeft begonnen zijn hoogmisse te sijngen tot dat den selven gesongen hadde het evangelie als wanneer hij heeft afgedaen sijnen casuyffel*.

Maar na de catechismus begon het echter verkeerd te lopen: Van Adorp was tijdens de dienst al wandelend de kerk rond gegaan tot *het eynde van den choor alwaer staet de zaete ofte zitsel van de dischmeester dewelcke daer in waeren geseten sijnde Pieter Pacquet ende Pieter Mestdagh, beijde dischmeesters deser prochie*.

Van Adorp sprak met luide stem Pieter Pacquet aan met de vraag wat hem bezielde daar neer te zitten. Een reactie van de katholieke toehoorders bleef niet uit: *een groodt gelach ende geklap luyde op inde kercke door meenichte van aenhoorders*. Toen Pacquet antwoordde aan Van Adorp verstomde het gejoel en verklaarde Pacquet dat hij als dismeester was aangesteld door de heren van het Brugse Vrije en bijgevolg weigerde om de zetel van de dismeester te verlaten. Van Adorp repliceerde nog maar het was duidelijk dat de pastoor moest inbinden: hij keerde zich om en *al grimmende ende schuddende sijn hoofd geseyt met d'alderluytste stemme dat hij konde waarmede dat zij zijn gedient met nogh menichte andere reden tot dat hij is gecommen aen den autaar als wanneer den zelve heeft begonst zijn misse voort te zinghen ende te lesen maer de laste reden door sijne raere spraecke ende geklap wij niet en hebben connen verstaen* (5). Daar zal het Oostvlaamse accent van Van Adorp allicht voor iets tussen gezeten hebben.

Toch kwam deze confrontatie ook niet plots uit de lucht gevallen. Het kaderde in een grotere discussie tussen de parochianen van Zandvoorde en de abdij Sint-Pieters van Oudenburg. De prelaat van de Oudenburgse abdij was immers eeuwenlang de tiendenheffer op Zandvoorde maar tegen het einde van de 18^e eeuw werd de abdij geconfronteerd met financiële problemen waardoor

herstellingen aan de kerk van Zandvoorde, dik tegen de zin van de parochianen, uitbleven. Dat dit leidde tot spanningen in de kleine gemeenschap, is bovenstaande getuigenverklaring, er een bewijs van.

De kerk van Zandvoorde omstreeks 1910 (Stadsarchief Brugge, G/C819/11).

VERWIJZINGEN

- (1) J. GELDHOF, De armenzorg in de 18^e eeuw. In: M. CLOET, Het bisdom Brugge (1559-1984). Brugge, 1985, pp. 264-265.
- (2) BAB, acta episcoporum, B. 53, f. 53: Praevio examine admissus est D. Adrianus van Adorp abbatiae Oudenburgensis religiosus et substitutus Amplissimi dni sui abbatis deservitoris de Zandvoorde ... Zie ook A. HOSTE, De geschiedenis van de Sint-Pietersabdij te Oudenburg 1084-1984, Oudenburg, 1984, p. 65.
- (3) RAB, staten van goed, 1^e reeks, 1280
- (4) RAB, staten van goed, 2^e reeks, 11662
- (5) RAB, Cumulus Ecclesiasticus, 1830